

prysviachenoї 160-richchii z dnia narodzhennia I. Ya. Horbachevskoho (z dystantsiinym pidiednanniam VM(F)NZ Ukrainy za dopomohoiu videokonferents-zv'iazku), Ternopil. 15–16 travnia 2014 r. –Ternopil : TDMU. 2014. T. 2. S. 423–425.

4. Ilnytska H. S., Semashko S. A., Krivientsova O. V. Orhanizatsiia osvithnoho protsesu z fizychnoho vykhovannia v umovakh dystantsiinoї osvity. Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova. Kyiv, 2021. № 4 (134). S. 55- 60. DOI 10.31392/NPU-nc.series.15.2021.4(134).13

5. Kustov I. O., Donets A. O., Kuzmenko Yu. Ya. Dystantsiine navchannia yak suchasna forma navchannia studentiv. Dystantsiine navchannia yak suchasna forma navchannia studentiv. Zabezpechennia yakosti vyshchoї osvity: zbirnyk materialiv II Vseukrainskoi naukovo-metodychnoi konferentsii, 8-10 kvitnia, 2020 roku, m. Odesa, 2020. S. 481-482.

6. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro dystantsiine navchannia: Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy 25.04.2013 № 466 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13/conv#n4>. Kyiv: Min-vo osvity i nauky Ukrainy, 2013. 6 s.

7. Sohokon O. A., Donets O. V., Hohots V. D. Fizyчне vykhovannia – dystantsiina forma navchannia : navchalno-metodychnyi posibnyk. Poltava : Simon, 2021. 120 s.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.8(153).22
УДК 373.015.31:796(73)“195/20”

Турчик І.,
докт.пед.н.,
доцент, професор кафедри теорії та методики фізичного виховання
Дрогобицького державного педагогічного університету імені І.Франка;
Окопний А.
к.фіз.вих. доцент кафедри педагогіки та психології
Львівського державного університету імені І.Боберського
Мацола Н.
ст. викл. кафедри теорії та методики фізичного виховання
Дрогобицького державного педагогічного університету імені І.Франка

ОРГАНІЗАЦІЯ, ЗМІСТОВЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОШКІЛЬНОГО (ІНТРАМУРАЛЬНОГО) СПОРТУ В США

У статті здійснено комплексний аналіз внутрішньошкільного (інтрамурального) спорту у США, як важливої інтегральної складової системи фізкультурної освіти, який сприяє залученню учнів із різним рівнем розвитку рухових умінь і якостей до активної фізичної діяльності у позаурочний час у межах закладу загальної середньої освіти. У процесі проведеного дослідження встановлені особливості організації, змістового й методичного забезпечення інтрамуральних спортивних програм у США. Зокрема детально схарактеризовано системно-логічний процес, починаючи від визначення характеру (спортивна, рекреаційна чи комбінована), критеріїв відбору видів фізичної активності та обсягу інтрамуральної програми і завершуючи її адмініструванням й оцінюванням.

Ключові слова: програма, фізична активність, змагання, школа, особливості.

Turchyk Iryna., Okopnyi Andriy, Matcola Nataliia. Organization, substantive and methodical provision of intramural (intramural) sports in the USA. Today, a comparative rethinking of the historical-pedagogical experience of forming the values of student youth through physical culture and sports in the theory and practice of the developed countries of the world, in particular the USA, is of particular importance. The article provides a comprehensive analysis of intramural sports in the USA as an important integral component of the physical education system, which contributes to the involvement of students with different levels of motor skills and qualities in active physical activity outside of school hours within the general secondary education institution. The study of positive experience in the USA on the mentioned problem is useful, taking into account the need to improve the domestic system of physical education and sports. The purpose of our research is to find out the characteristic features of the organizational, substantive and methodical support for the functioning of the system of intramural sports in the USA based on the analysis of literary sources of scientists. During the study, the following research methods were used: methods of theoretical, retrospective analysis, generalization of data from scientific and methodical literature and official documents. In the process of the conducted research, we established the peculiarities of the organization, content and methodical support of intramural sports programs in the USA. In particular, the system-logical process is described in detail, starting with the definition of the type (character) and scope of the program, types of physical (sports) activity, planning, buildings, equipment and inventory, rules of admission, determination of the winner and awards, accounting, use of modern information technology, medical review and concluding with funding, program support and promotion, arbitration, program administration and evaluation. The participation of schoolchildren in intramural sports programs is based on voluntary principles, and its numerous types are usually recreational or competitive in nature. However, these two important functions of intramural sports can be combined.

Key words: program, physical activity, competition, school, features.

Постановка проблеми. Глобальний характер проблем у галузі фізичної культури і спорту зумовлює потребу пошуку нових альтернативних форм фізичного розвитку учнівської молоді, які спрямовані на формування здоров'язберігаючої компетенції, підвищення рівня рухової активності, формування життєво необхідних умінь і навичок, утвердження духовних орієнтирів, моральних якостей та ціннісних установок [10].

Сьогодні особливого значення набуває компаративне переосмислення історико-педагогічного досвіду формування цінностей учнівської молоді засобами фізичної культури та спорту в теорії і практиці розвинених країн світу, зокрема США. Адже саме у спорті, вважають американські фахівці, найбільш яскраво виявляються такі важливі для сучасного суспільства цінності, як здоров'я, патріотизм, гендерна рівність, дотримання правил гри, відчуття консолідації, рівність шансів на успіх, досягнення успіху, прагнення бути першим, перемогти лише суперника, але й самого себе тощо [9].

Аналіз літературних джерел. Перспективність досліджень у цьому напрямі підтверджується активними науковими пошуками цілої плеяди українських (Н. Грибан, А. Ковальчук, А. Мандюк, І. Максименко, С. Мединський, М. Носко, Т. Осадча, В. Платонов, В. Пліско, Ю. Похолоденчук, Є. Приступа, О. Тимошенко, О. Шиян та ін.) і зарубіжних (Л. Барнетт (L. Barnett), Р. Бойл (R. Boyle), Р. Браун (R. Brown), Дж. Коуклі (J. Coakley), М. Колінз (M. Collins), М. Кук, (M. Cook), Дж. Коте (J. Côte), Б. Крум (B. Crum), С. Даніш (S. Danish), Р. Декер, (R. Decker), К. Хардман (K. Hardman), Д. Хелісон (D. Hellison), Дж. Лукас (J. Lukas), Р. Лінсайт (R. Lypsite), Дж. Маршал (J. Marshall), Д. Сіедентоп (D. Siedentop) та ін.) учених.

Отже, вивчення позитивного досвіду у США з зазначеної проблеми корисне з урахуванням необхідності вдосконалення вітчизняної системи фізичного виховання та спорту.

Метою нашого дослідження - на основі аналізу літературних джерел вчених з'ясувати характерні особливості організаційного, змістового та методичного забезпечення функціонування системи внутрішньошкільного спорту у США.

У ході дослідження використовувалися такі **методи дослідження**: методи теоретичного, ретроспективного аналізу, узагальнення даних науково – методичної літератури та офіційних документів.

Результати досліджень. Аналіз чисельних наукових, програмно-інструктивних і навчально-методичних джерел показав, що внутрішньошкільний спорт у США, будучи інтегральною складовою системи фізкультурної освіти, сприяє залученню учнів із різними рівнем розвитку рухових умінь і якостей до активної фізичної діяльності у позаурочний час в межах закладу загальної середньої освіти [2; 4; 6]. Участь школярів у програмах внутрішньошкільного спорту ґрунтується на добровільних засадах, а його чисельні види мають зазвичай рекреаційний або змагальний характер. Проте ці дві важливі функції внутрішньошкільного спорту можуть й поєднуватися.

У процесі проведеного дослідження нами встановлені особливості організації, змістового й методичного забезпечення інтрамуральних спортивних програм у США [1; 3; 5; 7]:

1. *Визначення виду (характеру) й обсягу програми.* Перед упровадженням інтрамуральних спортивних програм розробники передовсім визначають її змістову орієнтацію – рекреаційна чи змагальна. При цьому, обов'язково враховуються потреби та бажання учнів і батьків. Якщо програма зорієнтована на змагання, то важливою складовою стає перемога. Звідси, командне чи індивідуальне місце в лізі ретельно моніториться, турніри проводяться з метою визначення нових чемпіонів і здобуття спортивних нагород; найкращі гравці домінують в ігровому часі, команди змушені багато й наполегливо тренуватися та намагатися уникнути помилок. Водночас програма, зорієнтована на відпочинок (рекреацію), передбачає максимальне залучення усіх учнів школи до занять на свіжому повітрі. При цьому кожне змагання є окремим заходом, учні перебувають на спортивному майданчику однаковий період часу, не отримують нагород, однак в окремих випадках їм видаються сертифікати учасника.

Програми, у яких одночасно поєднуються змагальний і рекреаційний аспекти, залежать від потреб і бажань учнів та виду діяльності. Деякі школярі приєднуються до інтрамуральної програми для реалізації власної потреби в участі у змаганнях, наприклад, задля отримання адреналіну, відчуття духу суперництва. У таких випадках часто мова йде про учнів, що були виключені зі спортивних програм з тих чи інших причин. Однак більшість школярів приєднується до інтрамуральної програми задля отримання позитивного досвіду участі у спортивних заходах разом із друзями.

Відгуки американських учених і практиків свідчать, що найкращими є інтегрально-збалансовані програми, які надають школярам відповідний змагальний досвід і сприяють реалізації рекреаційних можливостей та якнайкраще відповідають їхнім потребам і можливостям.

2. *Види фізичної (спортивної) активності.* Основою будь-якої інтрамуральної програми є врахування типів і розмаїття видів фізичної (спортивної) активності, що пропонуються її учасникам. Ці види фізичної активності – ключовий чинник у визначенні обсягу залучення школярів до програми, тому для розробників важливо вибрати ті види спортивних занять, які оптимально враховують побажання учнів, тренерів і батьків. Одак, оскільки в інтрамуральній програмі учні беруть участь у вільний від уроків час і на добровільних засадах, то необхідно враховувати передовсім їхні потреби, вподобання й інтереси.

Слід зазначити, що одним із методів, який використовується на практиці, є визначення інтересів учнів шляхом опитування. Його зазвичай проводить класний керівник або безпосередньо вчитель з фізкультурної освіти чи тренер. Результати опитування обов'язково оприлюднюються, щоб учні та батьки бачили, що запропоновані школою види фізичної активності у межах інтрамуральної спортивної програми є узагальненим результатом їхнього волевиявлення. Зауважимо, що хоча зацікавленість учнів має велике значення при виборі школою видів спортивної активності, проте обов'язково враховується рівень їхніх технічних вмінь і фізичних кондицій, а також дотримання безпеки при проведенні спортивних занять і змагань.

Варто зазначити, що інтрамуральні спортивні програми у школах США надають учням можливість самостійно займатися на безпечно облаштованих майданчиках чи інших спортивних об'єктах із вільним доступом до необхідного спорядження й інвентарю.

3. *Планування.* При складанні розкладу занять з інтрамурального спорту враховуються такі важливі умови: пропускну спроможність спортивного об'єкту (майданчика, стадіону, басейну, корту тощо); пора року і день тижня; зміст типової навчальної програми з фізкультурної освіти; інтереси учнів і потреби шкільної громади; рівень фізичної

підготовленості школярів; наявність сертифікованого фахівця (вчителя, тренера); вимоги бюджету закладу освіти та місцевого освітнього округу й ін. Визначені види фізичної активності узгоджуються з навчальною програмою з фізкультурної освіти з метою надання учням можливості вдосконалювати набуті вміння і навички, попередньо засвоєні під час уроків.

4. *Споруди, обладнання та інвентар.* Безпечна спортивна інфраструктура, якісне обладнання та інвентар мають вирішальне значення для досягнення успіху інтрамуральної програми, а також є важливою умовою при плануванні занять і змагань. Проте, як відзначається фахівцями, у США при плануванні пріоритет все ж надається не інтрамуральному, а міжшкільному спорту. Оскільки кількість шкільних спортивних команд постійно зростає, то виникають проблеми щодо організації занять внутрішньошкільним спортом. Найбільше ця проблема загострюється у другій половині дня, коли з'являється багато охочих тренуватися. Проведений аналіз літературних джерел дає підставу констатувати, що в США практикують декілька шляхів розв'язання цієї проблеми. Так, наприклад, при плануванні занять практикується до розкладу включати види спортивної активності, які не відповідають порі року чи ігровому сезону (наприклад, волейбол зазвичай планують навесні, коли проводяться міжшкільні змагання, проте у межах інтрамурального спорту його переносять на іншу пору року). Крім того, для розвантаження шкільних спортивних об'єктів заняття планують у період, коли немає навчальних занять з фізкультурної освіти – вранці, в обідній час або ввечері. Шкільна адміністрація також намагається використовувати спортивну інфраструктуру, що належать місцевій громаді, церкві, молодіжним спортивним організаціям, або заняття інтрамуральним спортом проводяться у парках, зонах відпочинку та на комерційних об'єктах (площадках для гри в боулінг, басейнах, полях для гольфу, ковзанках, роледромах та ін.), які для закладів освіти пропонують низьку орендну плату.

5. *Правила допуску.* Для надання можливості повноцінної участі школярів в інтрамуральному спорті у США розроблено комплекс спеціальних правил допуску, які прості в адмініструванні та надають учням рівні умови. Однак є певні застереження щодо медичного підтвердження фізичного стану і здоров'я дитини, а також дозволу від батьків для участі в спортивних заходах. Ці застереження стосуються видів спортивної активності, які для певних категорій дітей з порушенням психофізичного розвитку протипоказані. Крім того, учні, які повертаються до школи після важкої недуги і бажають брати участь в інтрамуральній спортивній програмі, повинні отримати дозвіл від шкільного департаменту здоров'я. Аналіз шкільної практики показує, що дотримання зазначених правил й умов має важливе значення для збереження здоров'я учасників програми.

6. *Визначення переможця та нагороди.* В американських школах практикується два підходи до нагородження й обліку спортивних досягнень учні, які беруть участь в інтрамуральній програмі. Перший – передбачає обов'язкову винагороду учням за спортивні досягнення, адже, як уважають його прихильники, це стимулює інтерес і забезпечує потребу в подальшій участі. Проте більшої популярності у США набув другий підхід, при якому основним є емоційно-моральний аспект, тобто своєрідною винагородою за участь у спортивних заняттях і змаганнях є відчуття найвищого задоволення, яке дає радість дитині. Крім того, нагороди та відзнаки здоров'яють інтрамуральну програму, а інколи й провокують девіантну поведінку її учасників.

7. *Облік.* Важливою умовою ефективного управління інтрамуральними програмами є здійснення систематичного обліку. Інформація щодо визначення вартості програми й оцінки її ефективності певний час зберігаються, що допомагає фахівцям з'ясувати рівень участі школярів у різних видах спортивної активності відповідно до потреб і бажань, визначити популярні та непопулярні види спорту, сильні та слабкі сторони програми, потребу в її вдосконаленні, а також обрати ефективні засоби і процедури управління.

8. *Використання сучасних інформаційних технологій.* Для ефективного управління спортивною інтрамуральною програмою американські школи використовують спеціальні комп'ютерні програми, які прискорюють процес планування, полегшують обробку, аналіз і зберігання статистичних даних, здійснюють передачу інформації тощо. Використання інформаційних технологій важко переоцінити, особливо для ефективного адміністрування інтрамуральної програми з великою кількістю її учасників й обраних видів спортивної активності.

9. *Медичний огляд.* Участь в інтрамуральній спортивній програмі передбачає обов'язковий щорічний медичний огляд усіх її учасників. Він зазвичай проводиться на початку навчального року, а його результати є визначальними при допуску школярів до участі в внутрішньошкільних спортивних заняттях і змаганнях. Окремі американські школи перед початком занять вимагають додаткову медичну експертизу.

10. *Фінансування.* Оскільки інтрамуральні спортивні програми сприяють досягненню освітніх, виховних, розвивальних, оздоровчих цілей, то їх фінансування, як й інших подібних програм, проводиться з трьох джерел: бюджету закладу загальної середньої освіти, місцевих освітніх округів і навіть центральних державних адміністрацій. Кошти спрямовуються на окремий рахунок із асигнування фізкультурної освіти та внутрішньошкільного спорту. Принагідно зазначимо, що в окремих школах інтрамуральні програми фінансуються з бюджету, виділеного на здійснення позаурочної культурно-дозвілдової діяльності. Крім того, школи мають можливість поповнювати бюджет за рахунок продажу квитків на спортивні заходи, оренди інвентарю і спорядження, абонентської плати за користування спортивними об'єктами, а також реалізацію спеціальних проєктів із залученням коштів спонсорів і меценатів.

11. *Підтримка і просування програми.* Однією з важливих особливостей спортивних інтрамуральних програм у США є їхня публічність. З цією метою проводяться спеціальні рекламні заходи, які сприяють залученню до них учнів, посилюють адміністративну підтримку, а також інформують громадськість про вплив програми на життєдіяльність учнів і школи. Практикується також систематичне поширення інформації про майбутні спортивні заходи і переваги участі в них. Для цього найчастіше використовуються шкільні сайти і соціальні мережі, а також публікації статей, анонсів та заміток у шкільних і місцевих засобах масової інформації. Крім того, у школах встановлюються яскраві дошки оголошень, де розміщуються розклади занять, графіки змагань, анонси спортивних подій, подається цікава інформація про переможців,

а також систематично випускаються різноманітні інформаційні бюлетені та буклети для батьків і членів місцевої громади.

Для популяризації певних видів спорту в школах США широко практикується проведення різноманітних тренінгів і майстер-класів, які зазвичай організуються під час загальношкільних зборів на початку навчального року в так званих групах продовженого дня або на уроках фізкультурної освіти. Традиційними у школах є урочисті спортивні дні, які найчастіше присвячені окремим видам спорту та передбачають організацію міні-марафонів, командних челенджів або спортивних виступів учнів перед вболівальниками. Ефективна робота з підтримки та просування шкільних інтрамуральних програм засобами масових виховних заходів сприяє активізації та зростанню інтересу учнів, розумінню ними важливості занять спортом упродовж життя.

12. *Змагання.* Відзначимо, що шкільні інтрамуральні програми передбачають різні способи організації спортивних змагань. Проте, як зазначають американські фахівці, важливо, щоб адміністрація школи, вчителі та тренери мали змогу успішно реалізувати основну мету програми – залучення учнів до участі в активній спортивній діяльності, підвищення індивідуального рівня фізичного розвитку, отримання позитивного досвіду командної взаємодії всіма її учасниками.

У США змагання з інтрамурального спорту зазвичай проводяться у межах школи: між паралельними класів у групах продовженого дня або на уроках фізкультурної освіти. Групи продовженого дня забезпечують легкий і неоднорідний спосіб групування, коли учні з різними рівнями фізичного розвитку та технічної майстерності стають однією командою. Інколи, за можливості, у США практикують розподіл учнів груп продовженого дня на дві чи більше команд відповідно до здібностей, віку й інших критеріїв. Незалежно від методу, що використовується для формування команди, вчителі та тренери намагаються формувати її склад у такий спосіб, щоб забезпечити здорову конкуренцію та не принижувати гідності учнів, наприклад, публічно вказуючи на низький рівень технічних умінь чи відбираючи їх у команду останніми.

13. *Арбітраж.* Успішній реалізації програми інтрамурального спорту сприяє чітко налагоджена система арбітражу. Традиційно арбітрами (спортивними суддями) виступають безпосередньо самі учні, яких спеціально готують до виконання цієї ролі. Найчастіше це школярі, які з певних причин не мають змоги брати участь у програмі як спортсмени, проте отримують задоволення від участі в роботі колеги суддів.

14. *Адміністрування.* У більшості американських закладів загальної середньої освіти інтрамуральні програми перебувають під юрисдикцією спортивного менеджера (керівника програми), який звітує перед адміністрацією школи, відповідальним за фізкультурну освіту і шкільний спорт у місцевому шкільному окрузі, батьками, громадськістю, усіма зацікавленими сторонами. В обов'язки цієї посадової особи входить: розроблення інтрамуральної програми, відбір видів спортивної активності, планування занять, забезпечення належного фінансування, організація турнірів та інших видів спортивних змагань, активний нагляд за реалізацією завдань програми, контроль за технічним обслуговуванням спортивної інфраструктури, закупівля обладнання, спорядження, інвентарю. Крім того, менеджер планує засідання шкільної Ради з внутрішньошкільного спорту, забезпечує ефективне управління через визначення фінансових потреб і наповнення бюджету, оцінює ефективність і визначає недоліки програми, надає пропозиції щодо її вдосконалення тощо.

Як свідчить практика, до участі в управлінні інтрамуральною програмою, крім керівника, вчителів і тренерів, залучаються й школярі. Одним із популярних методів такої практики є створення шкільної Ради з інтрамурального спорту, яка надає допомогу керівникові програми в її успішній реалізації. До її складу на виборних засадах входять учні, що представляють різні вікові групи (класи), які тісно співпрацюватимуть із адміністрацією школи, педагогами, спортивним менеджером. До обов'язків Ради входить розроблення стратегії розвитку внутрішньошкільного спорту, ухвалення правил і процедур управління програмою, контроль за виконанням приписів та ін.

Крім того, учнів залучають до реалізації програми шляхом формування учнівських комітетів, які є підзвітними Раді з інтрамурального спорту. Ці самоврядні органи призначені для реалізації різних аспектів програми, як-от: внесення пропозицій щодо зміни правил і положень, вибору видів спортивної активності, вдосконалення розкладу спортивних занять та графіку проведення турнірів і змагань, підготовки арбітрів, публічності висвітлення результатів та ін.

15. *Оцінювання програми.* З метою забезпечення відповідності програми поставленим цілям, розробниками та фахівцями практикується проведення періодичного оцінювання її якості. Спеціально створеною комісією ретельно аналізуються: мета і завдання програми, види фізичної активності, програмні результати, система організації й управління, об'єктивність визначення переможців, логіка запропонованих часових періодів, дотримання нормативів, правил і положень, раціональність фінансових витрат на організацію занять і проведення змагань, публічність, рекламно-інформаційна підтримка тощо.

Висновок. Внутрішньошкільний (інтрамуральний) спорт у США є важливою інтегральною складовою системи фізкультурної освіти, який сприяє залученню учнів із різними рівнем розвитку рухових умінь і якостей до активної фізичної діяльності у позаурочний час у межах закладу загальної середньої освіти.

У процесі проведеного дослідження нами встановлені особливості організації, змістового й методичного забезпечення інтрамуральних спортивних програм у США. Зокрема детально схарактеризовано системно-логічний процес, починаючи від визначення характеру (спортивна, рекреаційна чи комбінована), критеріїв відбору видів фізичної активності та обсягу інтрамуральної програми і завершуючи її адмініструванням й оцінюванням.

Література

1. Vocarro J., Kanters M., Cerin E., Floyd M., Casper J., Suau L., McKenzie T. School sport policy and school-based physical activity environments and their association with observed physical activity in middle school children. *Health and Place*. 2012. №18 (1). P.31–38.
2. Coakley J. *Sport in society: Issues and controversies*. New York : McGraw-Hill. 2004. 624 p.

3. Coakley J. Using sports to control deviance and violence among youths: Let's be critical and cautious. In *Paradoxes of youth and sport*. Albany, NY: State University of New York Press. 2002. URL: https://www.researchgate.net/publication/303198985_Using_sports_to_control_deviance_and_violence_among_youths_Let's_be_critical_and_cautious
4. Lee M., Burgeson C., Fulton J., Spain C. Physical education and physical activity: Results from the school health policies and programs study 2006. *Journal of School Health* 2007. №77(8). P. 435–463.
5. Sport specialization position statement. National Federation of State High School Association. URL: <https://www.nfhs.org/media/1020399/sport-specialization-position-statement-april-2019-final-copy.pdf>.
6. The Elementary and Secondary Education Act. The No Child Left Behind. URL: <https://www.edweek.org/ew/section/multimedia/no-child-left-behind-overview-definition-summary.html>.
7. Wuest D., Bucher C. *Foundations of physical education on sport*. 12-th ed. Mosby, 1995. 471 p.
8. Турчик І. Особливості організації шкільного спорту у США. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)». Київ. 2014. Вип. 2 (43). С. 92–96.
9. Турчик І. Характерні особливості функціонування системи міжшкільного спорту в США. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2022. №1 . С.140-148
10. Турчик І. Шкільний спорт як засіб формування цінностей учнівської молоді США: теорія і практика : монографія. Дрогобич : ТзоВ «Трек ЛТД», 2020 . 401 с.

Reference

1. Bocarro J., Kanters M., Cerin E., Floyd M., Casper J., Suau L., McKenzie T. School sport policy and school-based physical activity environments and their association with observed physical activity in middle school children. *Health and Place*. 2012. №18 (1). P.31–38.
2. Coakley J. *Sport in society: Issues and controversies*. New York : McGraw-Hill. 2004. 624 p.
3. Coakley J. Using sports to control deviance and violence among youths: Let's be critical and cautious. In *Paradoxes of youth and sport*. Albany, NY: State University of New York Press. 2002. URL: https://www.researchgate.net/publication/303198985_Using_sports_to_control_deviance_and_violence_among_youths_Let's_be_critical_and_cautious
4. Lee M., Burgeson C., Fulton J., Spain C. Physical education and physical activity: Results from the school health policies and programs study 2006. *Journal of School Health* 2007. №77(8). P. 435–463.
5. Sport specialization position statement. National Federation of State High School Association. URL: <https://www.nfhs.org/media/1020399/sport-specialization-position-statement-april-2019-final-copy.pdf>.
6. The Elementary and Secondary Education Act. The No Child Left Behind. URL: <https://www.edweek.org/ew/section/multimedia/no-child-left-behind-overview-definition-summary.html>.
7. Wuest D., Bucher C. *Foundations of physical education on sport*. 12-th ed. Mosby, 1995. 471 p.
8. Турчик І. Features of development school sport in the USA. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. Serii №15. „Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury/ Fizychna kultura i sport” Zb.naukovykh prats/ Za red. O.V.Tymoshenka. – K.: Vyd-vo NPU imeni M.P. Drahomanova, 2014. Vypusk 2 (43) 16. S.92 – 96*
9. Турчик І. Characteristic features of the functioning of the system of interscholastic sports in the USA . *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia*. 2022. №1 . S.140-148
10. Турчик І. School sports as a means of forming the values of US students: theory and practice: monohrafiia. Drohobych : TzoV «Trek LTD», 2020 . 401 s.